

CHARLES DICKENS

Povești de Crăciun

Ilustrații de Sidonia Călin

Traducere din limba engleză și note de
Diana Geacăr

Editura Paralela 45

Director de producție editorială: Ionuț Burcioiu

Redactare: Anda-Diana Marin, Ionuț Burcioiu

Corectură: Mihaela Cosma

Tehnoredactare și DTP copertă: Liviu Stoica

Pregătire de tipar: Marius Badea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DICKENS, CHARLES

Poveste de Crăciun / Charles Dickens ; il. de Sidonia Călin ; trad. din

lb. engleză și note de Diana Geacăr. – Pitești : Paralela 45, 2025

ISBN 978-973-47-4362-9

I. Călin, Sidonia (il.)

II. Geacăr, Diana (trad. ; note)

821.111

Pentru traducerea în limba română a fost folosită ediția în limba engleză
A Christmas Carol, de Charles Dickens, Watermill Edition, 1980.

Copyright © Editura Paralela 45, 2025

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate, iar conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.

www.edituraparelela45.ro

Nota traducătoarei

Chiar dacă e pentru prima dată când citiți cartea, e foarte probabil să fi auzit deja de Scrooge. Poate că l-ați văzut în filme sau în desene animate. Știți că nu suportă Crăciunul și vrea să le răpească oamenilor bucuria acestei sărbători. Ar putea să fie frate cu Grinch, personajul verzui și răutăcios al lui Dr. Seuss. Știți și că Scrooge este vizitat de trei spirite, care îi arată trecutul, prezentul și viitorul, și că spre final trece printr-o mare transformare.

Charles Dickens (1812–1870) este faimos pentru romanele sale realiste, care surprind diferite straturi sociale din epoca victoriană și, în special, prăpastia dintre oamenii obișnuiți și aristocrația din Anglia. Nevoit să abandoneze școala la doisprezece ani și să lucreze într-o fabrică de cremă de ghetă, după ce tatăl lui fusese închis pentru datorii, Charles Dickens învață pe propria piele ce este sărăcia și ce înseamnă munca.

În epoca victoriană, copiii munceau încă de la vârsta de cinci ani, în mine sau în fabrici, și erau o mână ieftină de lucru, fiind plătiți cu mai puțini bani decât adulții. Asta se întâmpla din cauza sărăciei, a situației grele de acasă (unul dintre părinți fiind decedat, condamnat la închisoare sau plecat, pur și simplu) și a lipsei legilor care să protejeze drepturile copiilor. Charles Dickens va milita pentru drepturile copiilor în romanele sale, construind personaje de copii săraci, orfani și descriind situația din azilele pentru săraci și închisorile pentru datornici. Poate ați auzit deja de *Marile speranțe* sau de *Oliver Twist*.

În apropierea Crăciunului, Scrooge primește în prăvălia lui vizita unor oameni care strâng bani pentru cei lipsiți de mijloacele necesare traiului. „Dar nu mai există azile și închisori?” întreabă Scrooge, sugerând faptul că oamenii nevoiași se pot duce să trăiască acolo. Azilele pentru săraci din perioada victoriană erau locuri în care adulții și copiii primeau cazare și mâncare în schimbul multor ore de muncă grea, dar familiile erau despărțite (femeile, bărbații și copiii trăiau separat), iar hrana era sărăcăcioasă.

Atât fizic, cât și moral, Scrooge ne este prezentat într-o lumină întunecată, cu trăsături detestabile. Este cinic, egoist, răutăcios. Spui „Scrooge” și ți se face frig. „Cum poate cineva să ajungă așa?” se întreabă cititorul. Eu, cel puțin, așa m-am întrebat când am tradus cartea. Nu-mi amintesc să mă fi întrebat asta cu mulți ani în urmă, când am citit-o pentru prima oară. Poate că doar am luat lucrurile ca venind de la sine.

Primul spirit îl ia pe Scrooge într-o călătorie în trecut, să viziteze câteva amintiri de Crăciun. Scrooge se vede la internat, singur, aducând la viață personajele din cărțile pe care le citea, atât de mare îi era singurătatea. Și începe să plângă de mila copilului care a fost. Gheața s-a spart de pe sufletul lui Scrooge și, printre crăpături, începem să-i vedem vulnerabilitatea pe care atâta vreme s-a luptat cu înverșunare să o ascundă. Latura sa umană. Empatizează cu el însuși, pe când era copil, așa cum făcea cu personajele îndrăgite din cărți. Să vezi aievea personajele înseamnă să fii un cititor empatic.

Tot de Crăciun și tot în trecut, îl vedem pe Scrooge iarăși la internat, dar, de data asta, iată că îl vizitează sora lui mai mică. Foarte bucuroasă, îi spune că tatăl lor e în toane mai bune și că a fost de acord ca Scrooge să se întoarcă acasă. Vor fi împreună de sărbători!

Multe alte lecții îi vor mai da și celelalte spirite, dar aici este cheia pe care o căutăm pentru a-l înțelege pe Scrooge. Avem în aceste tablo-uri răspunsul la întrebarea: de ce a devenit Scrooge un sloi de gheață,

o ființă lipsită de empatie, fără complexitate emoțională și sentimentală? O ființă doar în tonuri de negru.

Abandonat de familie, și tocmai de Crăciun, când ar fi trebuit să sărbătorească împreună, simțind o singurătate atât de cruntă, copilul Scrooge pornește pe drumul însingurării extreme, ajungând un adult care alungă oamenii, pentru că nu vrea să se mai simtă niciodată vulnerabil, dar și pe drumul banilor, pentru că nu vrea să se mai simtă vreodată niciun fel de lipsuri. „Fă rău ca să nu-ți facă nimeni rău“ pare să fie motto-ul pe care-l adoptă el, poate inconștient.

Mi-a părut și mie rău de el și l-am îmbrățișat în minte pe copilul Scrooge. Și, de câte ori am ocazia, spun că Scrooge e un personaj mai complex decât pare să ne arate autorul. De fapt, Charles Dickens ne-a presărat multe indicii despre schimbările prin care a trecut Scrooge. Vrea să-l vedem și să-l înțelegem. Vrea să fim detectivi. Accentul nu cade pe diferența dintre Scrooge cel urâcios și Scrooge cel schimbat de la sfârșit. Trebuie să aflăm cum a ajuns el așa, pentru că, înțelegându-i pe alții, ne înțelegem și pe noi. Și invers.

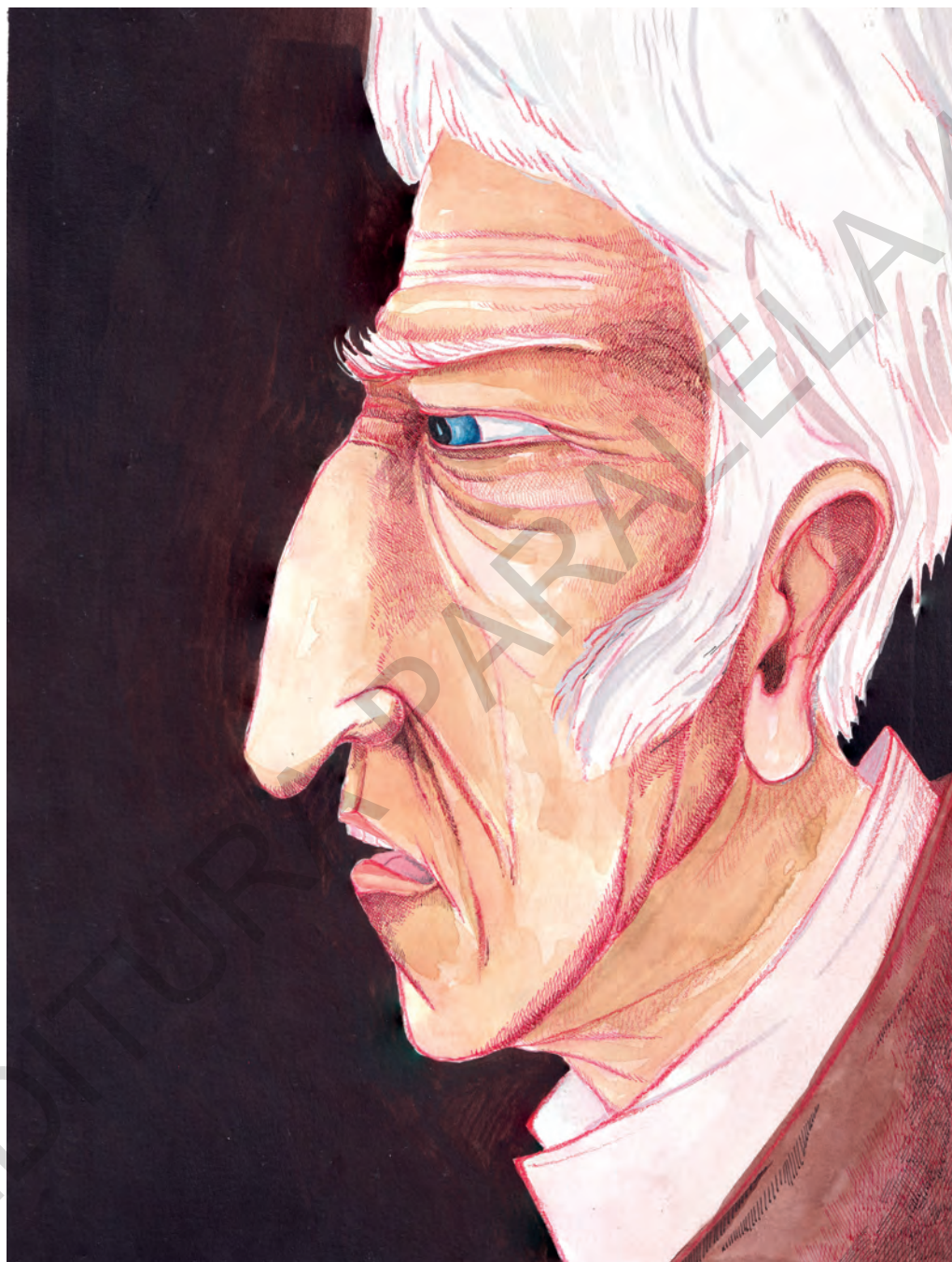
Și poate că acesta e cel mai important lucru pe care îl fac cărțile bune: ne ajută să învățăm mai multe despre noi și despre lume. *Poveste de Crăciun* a fost publicată în 1843, dar valorile sale sunt eterne, cu mare accent pe toleranță și compasiune.

Mesajul acestui colind în proză este unul complex, cu mai mulți destinatari. Nu doar Scrooge redescoperă bunătatea și empatia – redescoperă, da, pentru că la final își regăsește, cu ajutorul celor trei spirite, identitatea. Poate că și noi, când o să mai întâlnim un om urâcios, întâi o să ne întrebăm de ce oare a ajuns așa, ceea ce o să ne împiedice să-i răspundem pe același ton.

Diana Geacăr

Cuprins

Nota traducătoarei	5
Prefață	13
Personajele	15
TABLoul ÎNTÂI <i>Fantoma lui Marley</i>	17
TABLoul AL DOILEA <i>Primul spirit</i>	44
TABLoul AL TREILEA <i>Al doilea spirit</i>	69
TABLoul AL PATRULEA <i>Ultimul spirit</i>	103
TABLoul AL CINCILEA <i>Sfârșitul poveștii</i>	124

Prefață

M-am străduit, în această mică poveste cu stafii, să trezesc fantoma unei idei care să nu le strice cititorilor mei voia bună nici față de sine, nici față de aproapele lor, nici față de Crăciun, nici față de mine. Fie ca ea să le bântuie căminul în chip plăcut și nimeni să nu dorească să o alunge.

Al lor credincios prieten și slujitor,

C.D.

Decembrie, 1843

Personajele

Bob Cratchit, secretarul lui Ebenezer Scrooge

Peter Cratchit, fiul lui Bob Cratchit

Tim Cratchit („Micuțul Tim“), un infirm, mezinul
lui Bob Cratchit

Domnul Fezziwig, un negustor bătrân, vesel și bun
la suflet

Fred, nepotul lui Scrooge

Spiritul Crăciunului Trecut, o fantomă ce dezvăluie
întâmplări de demult

Spiritul Crăciunului Present, un spirit blajin, darnic
și plin de bunăvoință

Spiritul Crăciunului Viitor, o arătare ce dezvăluie
umbrele lucrurilor care încă se pot petrece

Fantoma lui Jacob Marley, spectrul fostului asociat
al lui Scrooge

Joe, negustor de vechituri și tăinuitor de
mărfuri furate

Ebenezer Scrooge, un bătrân hapsân și lacom,
ultimul partener în viață al firmei „Scrooge
și Marley“

Domnul Topper, un burlac

Dick Wilkins, tovarăș de ucenicie al lui Scrooge

Belle, o frumoasă doamnă, o veche iubire a lui
Scrooge

Caroline, soția unuia dintre datornicii lui Scrooge

Doamna Cratchit, soția lui Bob Cratchit

Belinda și Martha Cratchit, fiicele soților Cratchit

Doamna Dilber, o spălătoreasă

Fan, sora lui Scrooge

Doamna Fezziwig, vrednica soată a domnului

Fezziwig

Tabloul întâi

Fantoma lui Marley

Marley era mort, trebuie s-o spunem din capul locului. Nu exista nicio urmă de îndoială. În registrul mortuar își puseseră semnăturile preotul, secretarul parohial, antreprenorul de servicii funebre și cel dintâi îndoliat. Deci semnase și Scrooge. Iar numele lui Scrooge cântărea greu la Bursă, indiferent pe ce hârtie alegea el să și-l pună.

Bătrânul Marley era mort ca un cui de ușă*.

Stați așa! Nu pretind că știu eu, din cunoștințele mele, de ce cuiul de ușă e considerat mort. Eu, mai degrabă, aș socoti cuiul pentru coșciug drept cea mai moartă piesă de feronerie. Dar înțelepciunea strămoșilor noștri stă tocmai în comparații de felul acesta. Iar mâinile mele profane nu se vor atinge de ele, altfel țara s-ar duce de râpă. Prin urmare, vă rog să-mi permiteți să spun iar, răspicat, că Marley era mort ca un cui de ușă.

Știa Scrooge că Marley e mort? Bineînțeles că știa. Cum putea să fie altfel? El și Marley fuseseră parteneri de nu mai știu câți ani. Scrooge era singurul lui executor testamentar, singurul administrator al averii sale, singurul lui reprezentant, singurul moștenitor, singurul prieten și

* Expresia *as dead as a doornail* („mort ca un cui de ușă”) era folosită în limba engleză veche pentru a sublinia ideea de „complet mort”. Cuiele de ușă erau îndoite după ce erau bătute, deci nu putea fi scoase și refolosite, devenind astfel inutilizabile, „moarte”.

singurul care purtase doliu după el. Și nici măcar Scrooge n-a fost prea tulburat de tristul eveniment, căci s-a comportat ca un excelent afacerist chiar în ziua înmormântării, pe care a sărbătorit-o încheind un târg dintre cele mai avantajoase.

Pomenirea înmormântării lui Marley mă aduce înapoi la punctul din care plecasem. Nu exista nicio urmă de îndoială că Marley era mort.

Asta trebuie să se-nțeleagă foarte limpede, altfel o să se piardă tot farmecul poveștii pe care mă pregătesc să v-o spun. Dacă n-am fi pe deplin convinși că tatăl lui Hamlet a murit înainte ca piesa să înceapă, atunci plimbarea lui nocturnă pe meterezele bătute de vântul de la răsărit n-ar avea nimic uimitor; ar fi doar un gentleman de vârstă mijlocie, care s-ar aventura, de capul lui, într-un loc întunecat, bătut de vânt – să zicem, în cimitirul bisericii Sf. Pavel –, ca să zguduie mintea slăbită a fiului său.

Scrooge n-a acoperit numele lui Marley cu vopsea. Iată-l acolo, mulți ani după aceea, deasupra ușii prăvăliei: „Scrooge și Marley“. Firma așa era cunoscută. Uneori, oamenii noi din breaslă îl numeau pe Scrooge ba „Scrooge“, ba „Marley“, dar el răspundea la ambele nume. Îi era totuna.

O! Dar ce mână strânsă avea Scrooge! Un păcătos bătrân și scârțan, care te strângea cu ușa, te storcea, te scormonea, te jupuia de viu și înșfăca totul, nelăsând nimic din mână. Dur și ascuțit ca o bucată de cremene din care niciun amnar nu a reușit vreodată să scoată o scânteie de omenie. Secretos, retras și singuratic ca o stridie. Răceala din suflet îi înghețase trăsurile îmbătrânite, îi ascuțise nasul corioat, îi stafidise obraji și-i înțepe-nise mersul. Îi înroșise ochii și-i învinețise buzele subțiri. Și se insinuase cu viclenie în vocea-i hârșăită. Un soi de promoroacă îi acoperea capul, sprâncenele și bărbia aspră. Și-ntotdeauna, oriunde se ducea, lua cu sine aceeași răceală. Aerul din biroul lui era rece ca gheața până și în fierbințeala verii, și nici în ziua de Crăciun nu se îndura să înmoaie gerul măcar cu un grad.

Căldura și frigul de afară nu aveau niciun efect asupra lui Scrooge. Arșița nu-l putea moleși, gerul nu-l putea pătrunde. Nicio pală de vânt

nu era mai aspră decât el, niciun fulg de zăpadă nu era mai pornit să-și atingă scopul, nicio rafală de ploaie, mai surdă la rugăminți. Vremea rea nu știa cum să-i vină de hac. Ploaia torențială, zăpada, grindina și lapovița se puteau lăuda că ar fi mai presus decât el doar într-o singură privință: se revărsau uneori pe pământ cu dărnicie, ceea ce nu se putea spune niciodată despre Scrooge, care nu era darnic defel.

Nimeni nu-l oprea pe stradă să-i spună, cu ochi luminoși: „Dragul meu Scrooge, ce mai faci? Când vii pe la mine?” Niciun cerșetor nu-l implora să-i arunce un bănuț, niciun copil nu-l întreba cât e ceasul, niciun trecător, fie bărbat, fie femeie, nu i-a cerut vreodată, în viața lui, să-l îndrume ca s-ajungă în cutare sau cutare loc. Chiar și câinii orbilor păreau să-l cunoască. Iar când îl vedeau venind, își trăgeau stăpânii spre ușile caselor și în curți. Iar apoi dădeau din coadă, de parcă ar fi vrut să spună: „Decât niște ochi haini, mai bine să n-ai deloc, stăpânul meu nevăzător!”

Dar ce-i păsa lui Scrooge! Lui chiar îi plăcea. Oamenii care-l cunoșteau știau că-i face nespusă plăcere să-și croiască un drum solitar pe căile aglomerate ale vieții, avertizând lumea să se țină la distanță.

Într-o bună zi – și, dintre toate zilele bune ale anului, în chiar Ajunul Crăciunului –, bătrânul Scrooge muncea de zor în biroul lui. Era o vreme rece, mohorâtă, cu un ger înțepător, și se lăsase și ceață. Îi putea auzi pe oamenii din curte umblând încolo și-ncoace, frecându-și brațele și tropăind pe loc, pe lespezile de piatră, ca să-și încălzească picioarele. Ceasurile din oraș abia bătuseră ora trei, dar deja se întunecase – fusese puțină lumină de-a lungul zilei –, așa că lumânările pâlpâiau la ferestrele birourilor învecinate, ca niște pete stacojii în aerul maroniu*, aproape palpabil. Ceața se strecura cu ușurință prin fiecare crăpătură și

* În anii 1840, locuințele și prăvăliile din Londra erau încălzite cu cărbune, ceea ce colora aerul în maro și lăsa un strat de praf negru peste tot. Orașul devenise astfel extrem de poluat.

gaură de cheie și era atât de deasă, încât, deși curtea era dintre cele mai mici, casele de vizavi păreau niște năluci. Văzând norul acesta întunecat lăsându-se peste oraș și acoperind totul, ai fi zis că Natura însăși își avea sălașul în apropiere și că pregătea o licoare în cantități uriașe.

Ușa de la biroul lui Scrooge era deschisă pentru ca el să-și poată supraveghea secretarul, care, în odăița sumbră de dincolo, un soi de hrubă, copia niște scrisori. În biroul lui Scrooge pâlpâia un foc tare mărunț, însă cel din biroul secretarului era atât de firav, încât părea că arde un singur cărbune. Dar nici gând să-l mai înviioreze, pentru că Scrooge ținea lada cu cărbuni în biroul lui. Așa că, de câte ori secretarul apărea cu lopata în mână, patronul lui ținea să-i facă cunoscut că se vede silit să se despartă de dânsul într-o zi. Prin urmare, secretarul își înfășura fularul alb în jurul gâtului și încerca să se încălzească la lumânare. Dar, cum nu era un om cu o imaginație prea bogată, încercarea lui era zadarnică.

— Crăciun fericit, unchiule! Dumnezeu să te aibă în pază! s-a auzit un glas plin de voieșie.

Era glasul nepotului lui Scrooge, care apăruse atât de brusc, că bătrânul abia în acel moment îi simțise prezența.

— Ha! a făcut Scrooge. Bazaconii!

Acest nepot al lui Scrooge se încălzise atât de mult din pricina alergării prin ceață și ger, încât era tot îmbujorat. Fața lui frumoasă parcă luase foc. Ochii îi scânteiau și încă mai scotea abur pe gură.

— Cum, unchiule, să fie o bazaconie Crăciunul? a întrebat nepotul lui Scrooge. Sigur nu vorbești serios.

— Ba da, a spus Scrooge. Crăciun fericit! Ce drept ai tu să fii fericit? Ce motiv ai tu să fii fericit? Că doar ești destul de sărac.

— Ei, hai, i-a întors-o, vesel, nepotul. Dar dumneata ce drept ai să fii așa posac? Ce motiv ai să fii așa morocănos? Că doar ești destul de bogat.

Scrooge, negăsind la repezeală un răspuns mai bun, a spus din nou „Ha!“, după care a adăugat „Bazaconii“.

— Hai, nu te supăra, unchiule! i-a zis nepotul.

— Cum să nu mă supăr, i-a răspuns unchiul, când trăiesc într-o lume de neghiobi? Crăciun fericit! Gata cu „Crăciun fericit“! Ce e oare vremea Crăciunului altceva decât o zi de scadență, când trebuie să plătești facturi și n-ai bani? O zi în care îți dai seama că ai mai îmbătrânit cu un an, dar nu ai nicio lețcaie în plus. O zi în care te uiți în registru și vezi câte luni de datorii ai adunat. Dacă ar fi după mine, a adăugat Scrooge indignat, toți idioții care umblă cu „Crăciun fericit“ pe buze ar trebui să fie fierți laolaltă cu propria budincă și îngropați cu o țepușă de ilice în inimă*. Așa ar trebui!

— Unchiule! a încercat să-l înduplece nepotul.

— Nepotule! i-a răspuns sever unchiul. Tu vezi-ți de Crăciunul tău și lasă-mă să-l sărbătoresc pe al meu așa cum socotesc eu de cuviință.

— Să-l sărbătorești? a repetat nepotul lui Scrooge. Dar dumneata nu-l sărbătorești.

— Atunci lasă-mă să nu-l sărbătoresc deloc, a spus Scrooge. Că mare bine îți face ție! Mare bine ți-a făcut pân-acum!

— Sunt multe lucruri din care aș fi putut să trag vreun folos, dar de care n-am profitat, trebuie să recunosc, i-a răspuns nepotul. Crăciunul e unul dintre ele. Dar eu dintotdeauna am privit ziua Crăciunului, atunci când vine (făcând abstracție de venerația pentru numele și originea sa divină, asta dacă poți face abstracție de ea atunci când vorbești despre orice are legătură cu sărbătoarea asta), ca pe o zi frumoasă. O zi de bună-tate, de iertare, de generozitate și de plăcere. Singura zi din calendar, de

* Până în secolul al XVII-lea a existat obiceiul ca un criminal sau sinucigaș să fie îngropat cu un țăruș înfipt în inimă. Ilicele (*holly* în engleză) este o plantă perenă, veșnic verde, emblematică pentru sărbătoarea Crăciunului în multe culturi europene.

care știu, în care toată lumea, bărbați și femei, cad de acord să-și deschidă baierile inimii și să-i privească pe cei mai prejos decât ei ca pe ceea ce sunt cu adevărat, adică semenii lor, îndreptându-se, ca și noi, către moarte, și nu ca pe un alt soi de făpturi, înhămate la alt drum. Așa că, unchiule, deși Crăciunul nu mi-a băgat niciodată un ban de argint sau de aur în buzunar, mi s-a părut întotdeauna că *mi-a făcut* și că *o să-mi facă* bine. Și tocmai de aceea zic: „Dumnezeu să-l binecuvânteze!”

Secretarul, din hruba sa, a aplaudat fără să vrea. Dându-și imediat seama de necuviința lui, s-a aplecat asupra focului ca să-l ațâțe, dar n-a făcut decât să stingă și ultima scânteie plăpândă.

— Dacă mai aud vreun zgomot venind dinspre *dumneata*, a spus Scrooge, îți vei pierde slujba tocmai ca să te bucuri de Crăciun! Ești un bun orator, domnule, a adăugat el, întorcându-se spre nepotul lui. Mă întreb de ce n-ai intrat în Parlament.

— Nu te înfuria, unchiule. Haide! Vino mâine la noi la cină.

Scrooge i-a răspuns trimițându-l la dra... Da, a căutat să rostească cuvântul în așa fel încât să nu lipsească din el nicio literă...

— Dar de ce? a strigat nepotul lui Scrooge. De ce?

— De ce te-ai însurat?

— Pentru că m-am îndrăgostit.

— Pentru că te-ai îndrăgostit! a mârâit Scrooge, de parcă ar fi fost singurul lucru din lume mai ridicol decât „Crăciun fericit”. La revedere!

— Lasă, unchiule, că nu veneai pe la mine nici înainte de căsătorie. Acum de ce folosești asta drept motiv să nu vii?

— La revedere! a spus Scrooge.

— Nu vreau nimic de la *dumneata*. Nu-ți cer nimic. De ce nu putem fi prieteni?

— La revedere! a repetat Scrooge.

— Îmi pare rău din toată inima să te văd atât de neclintit. N-am avut niciodată nici cea mai mică pricină de ceartă, cel puțin din partea

mea. Dar am venit să te văd în cinstea Crăciunului și o să-mi păstrez buna dispoziție până la capăt. Așadar, Crăciun fericit, unchiule!

— La revedere! a spus Scrooge.

— Și un An Nou fericit!

— La revedere!

Cu toate astea, nepotul lui a ieșit din cameră fără să-i adreseze niciun cuvânt supărător. S-a oprit în prag să-i ureze Crăciun fericit și secretarului, care, deși era înghețat, avea o inimă mult mai caldă decât Scrooge, pentru că i-a răspuns la urări cu aceeași bunăvoință.

— Ia uite-l și pe-asta! a mormăit Scrooge când l-a auzit. Secretarul meu, cu o leafă de cincisprezece șilingi pe săptămână, cu soție și copii, vorbește despre Crăciun fericit. O să mă duc la balamuc.

Buimacul de secretar, după ce l-a condus pe nepotul lui Scrooge, a lăsat alte două persoane să intre. Erau doi gentlemenii corpolenți, plăcuți la vedere, care acum stăteau, cu pălăriile în mână, în biroul lui Scrooge. Cu registre și hârtii la subraț, au făcut o plecăciune.

— Scrooge și Marley, presupun, a spus unul dintre gentlemenii, uitându-se la lista lui. Cu cine am plăcerea să vorbesc: cu domnul Scrooge sau cu domnul Marley?

— Domnul Marley e mort de șapte ani, i-a răspuns Scrooge. În noaptea asta se împlinesc fix șapte ani.

— Nu avem nicio îndoială că asociatul său trebuie să fie tot atât de generos pe cât a fost partenerul său în timpul vieții, a spus gentlemanul, arătându-și scrisorile de acreditare.

Și așa și era, de bună seamă. Căci fuseseră suflete îngemănate. La groaznicul cuvânt „generos“, Scrooge s-a încruntat și a clătinat din cap, dându-i hârtiile înapoi.

— În această zi de sărbătoare, domnule Scrooge, a spus gentlemanul, luând o pană, este de dorit, mai mult ca oricând, să le dăm un cât de mic ajutor celor sărmani și fără adăpost, care suferă atât de mult

în această perioadă a anului. Mii de oameni sunt lipsiți de cele de trebuință traiului, sute de mii care n-au nici după ce bea apă, domnule.

— Dar nu mai sunt închisori? a întrebat Scrooge.

— Ba da, sunt o mulțime de închisori, a răspuns gentlemanul, punând pana jos.

— Și azilele de muncă pentru săraci*? l-a întrebat Scrooge. Nu mai funcționează?

— Ba da, i-a răspuns gentlemanul, din nefericire trebuie să recunosc că încă mai există.

— Atunci roata de muncă silnică** și Legea pentru săraci*** nu mai sunt cumva în vigoare? a spus Scrooge.

— Ba da, domnule, amândouă sunt foarte active.

— Oh, m-a speriat ce-ați spus mai adineauri, credeam că s-a întâmplat ceva care a zădărnicit bunul lor mers, a spus Scrooge. Mă bucur să aud că lucrurile nu stau așa.

— Pornind de la convingerea că aceste instituții nu aduc nici pe departe vreo alinare creștinească sufletelor și trupurilor celor mulți, a reluat gentlemanul, câțiva dintre noi depunem efortul de a strânge fonduri pentru a procura celor nevoiași puțină carne și băutură, precum și cărbuni ca să se încălzească. Am ales această perioadă, pentru că, dintre toate, este una în care nevoia e resimțită mai mult ca oricând, iar belșugul se lăfăie. Ce sumă să scriu în dreptul dumneavoastră?

— Niciuna! i-a răspuns Scrooge.

* Oamenii săraci, îndatorați sau lipsiți de orice mijloace erau trimiși acolo, unde munceau în schimbul hranei și al adăpostului zilnic.

** *Treadmill* în engleză, era mai degrabă un mijloc de pedeapsă folosit în închisori, un dispozitiv mecanic asemănător unei scări rulante pe care infractorii erau forțați să meargă. Dacă nu țineau pasul cu mișcarea treptelor, riscuau să se rănească grav.

*** Lege în Anglia victoriană, adoptată în 1834, care reglementa ajutoarele sociale pentru săraci.

— Doriți poate să rămâneți anonim?

— Doresc să fiu lăsat în pace! a spus Scrooge. Dacă tot mă întrebați ce anume îmi doresc, domnilor, acesta e răspunsul meu. Eu nu mă înveslesc câtuși de puțin în ziua de Crăciun și nu văd de ce i-aș ajuta a se veseli pe cei trândavi. Dar dau o mână de ajutor susținând instituțiile pe care le-am menționat. Și mă costă destul de scump. Iar cei care o duc rău n-au decât să meargă acolo.

— Mulți nu se pot duce acolo. Și mulți ar prefera să moară decât să intre în acele instituții.

— Dacă mai degrabă ar muri, a spus Scrooge, atunci asta să facă, ar mai scădea, astfel, și surplusul de populație. De altfel, scuzați-mă, dar lucrurile acestea nu mă privesc cu nimic.

— Și totuși v-ar fi foarte ușor să le cunoașteți, i-a sugerat gentlemanul.

— Nu e treaba mea, i-a răspuns Scrooge. Îi e de ajuns omului să-și vadă de propriile interese și nu văd de ce s-ar băga în treburile altora. Ale mele mă țin ocupat tot timpul. La revedere, domnilor!

Văzând limpede că era de prisos să mai insiste, gentlemanii s-au retras. Scrooge și-a reluat treaba, parcă și mai mulțumit de sine și cu o voioșie care nu-i stătea în fire.

Între timp, ceața și întunericul se îndesiseră așa de tare, că oameni cu făclii aprinse în mână alergau de colo-colo, oferindu-se să meargă în fața cailor înhămați la căruțe, să-i conducă pe drum. O turlă de biserică veche, al cărei clopot ursuz îl privea chiorâș pe Scrooge prin fereastra gotică din perete, nu se mai zărea din pâclă și a bătut orele și sferturile de oră printre nori, cu vibrații prelungi, de parcă îi clănțăneau dinții acolo sus. Frigul a devenit și mai aprig. Pe strada principală, la un capăt al curții, câțiva lucrători care reparau conductele de gaz aprinseseră un foc mare de cărbuni într-un cazan, în jurul căruia o adunătură de bărbați și de băieți zdrențăroși își încălzeau mâinile și clipeau din ochi în

fața flăcărilor, extaziați. Apa care cursese din hidrantul lăsat de izbeliște înghețase și formase o pojghiță de gheață mizantropă. Luminile prăvăliilor, în vitrinele cărora crenguțe de ilice cu bobite roșii trosneau la căldura lămpilor, aruncau reflexe roșiatice pe chipurile palide ale trecătorilor. Prăvăliile vânzătorilor de carne de pasăre și ale băcanilor deveniseră un splendid decor: un spectacol de gală, care te făcea să crezi că nu are nicio legătură cu legile vulgare ale tocmitului și negoțului. Domnul primar, în fortăreața mărețului său conac, dădea ordine celor cincizeci de bucătari și majordomi să pregătească Crăciunul așa cum se cuvine în casa unui domn primar. Până și micul croitor, pe care îl amendase cu cinci șilingi cu o săptămână în urmă, pentru că-l prinsese pe stradă beat și pus pe harță, amesteca de zor în budinca* pentru ziua următoare, în mansarda lui, în timp ce soția sa slăbuță plecase cu bebelușul să cumpere carne de vită pentru friptura din ziua de Crăciun.

Ceața și frigul nu mai conteneau! Un frig pătrunzător, aspru și mușcător. Dacă preabunul sfânt Dunstan** ar fi înțepat nasul diavolului cu un astfel de frig, în loc să se slujească de armele lui obișnuite, Necuratul ar fi urlat ca din gură de șarpe. Proprietarul unui mic nas tânăr, jigărit, ros și molfăit de frigul flămând, așa cum rod căinii oasele, s-a oprit în dreptul clanței de la ușa lui Scrooge, ca să-l încante pe acesta cu un colind de Crăciun. Dar după primele sunete din

*Dumnezeu să te binecuvânteze, vesel domn,
Nimic să nu-ți aducă spaimă,*

* *Christmas pudding* în limba engleză, este un desert tradițional britanic servit la masa de Crăciun, preparat prin fierbere, din fructe uscate, seu, ouă, pesmet, făină, lapte și mirodenii.

** Dunstan (c. 909 – 988), episcop englez și călugăr benedictin, ulterior canonizat. Potrivit unei legende, diavolul i-ar fi apărut sub chipul unei femei frumoase, iar el i-a prins nasul cu o pereche de clești de fierar înroșiți în foc.

Scrooge a apucat rigla cu atâta hotărâre, încât cântărețul a zbughit-o îngrozit, lăsând gaura cheii pradă ceții și frigului, care dădeau năvală spre Scrooge cu simpatie.

În cele din urmă, a venit timpul când prăvălia trebuia închisă. Scrooge s-a ridicat morocănos de pe scaun, dând astfel semnalul tacit de plecare secretarului nerăbdător din hruba lui, care imediat a suflat în lumânare și și-a pus pălăria.

— Presupun că mâine vrei toată ziua liberă? a întrebat Scrooge.

— Dacă vă e pe plac, domnule.

— Nu mi-e pe plac, a spus Scrooge, și nu e drept. Dacă ți-aș opri o jumătate de coroană din această zi, o să zici că te-am nedreptățit, nu?

Secretarul a zâmbit sfios.

— Și totuși, a spus Scrooge, nu te gândești la *mine* că sunt nedreptățit că-ți plătesc o zi de lucru în care nu muncești.

Secretarul a îndrăznit să spună că asta se întâmpla doar o dată pe an.

— O scuză jalnică pentru a-ți băga mâna în buzunarul omului în fiecare an, pe douăzeci și cinci decembrie! a spus Scrooge, încheindu-și nasturii redingotei până la bărbie. Dar presupun că trebuie să-ți dau liber. Poimâine-dimineață să faci bine să nu-ntârzii.

Secretarul și-a dat cuvântul, iar Scrooge a ieșit mormăind. Prăvălia a fost încuiată într-o clipită, iar secretarul, cu capetele fularului alb legănându-i-se sub talie (căci el nu cunoștea luxul unei redingote), s-a dat pe ghețușul de pe Cornhill*, în urma unui șir de băieți, de douăzeci de ori, în cinstea Ajunului Crăciunului, apoi a dat fuga acasă, în Camden Town**, cât de repede l-au dus picioarele, ca să se joace baba-oarba.

Scrooge și-a luat cina melancolică în aceeași tavernă tristă unde mânca de obicei și, după ce-a citit toate ziarele și și-a omorât restul serii

* Unul dintre cele trei dealuri străvechi ale Londrei, care a dat și numele unei străzi din oraș.

** Cartier mărginaș al Londrei în epoca victoriană, cunoscut pentru locuințele muncitorești.

cu registrul de încasări, s-a dus acasă, să se culce. Locuia în apartamentul care fusese cândva al fostului său asociat. Era o înșiruire mohorâtă de camere, într-o clădire veche, sumbră, în fundul unei curți unde nu prea avea ce să caute, astfel încât dădea impresia că ajunsese acolo pe când fusese o casă tânără, care se jucase de-a v-ați ascunselea cu alte case și uitase drumul de întoarcere. Acum era prea bătrână și prea tristă, căci nimeni nu locuia în ea în afară de Scrooge, celelalte camere fiind închiriate ca birouri. Curtea era atât de întunecată, că până și Scrooge, care-i cunoștea fiecare piatră, era nevoit să băjbâie cu mâinile. Ceața și frigul se agățau atât de strâns de poarta veche și neagră a casei, încât părea că însuși Spiritul Iernii stătea și medita jeluitor în prag.

Acum, este adevărat că ciocănelul de la ușă nu avea nimic deosebit, în afara faptului că era foarte mare. La fel de adevărat e și că Scrooge îl vedea, dimineața și seara, de când locuia acolo, și că Scrooge avea la fel de puțină imaginație ca orice alt locuitor al Londrei, incluzând aici chiar și – ce mare îndrăzneală – membrii municipalității, consilierii și mai-marii breslelor. Să reținem și că Scrooge nu se mai gândise nicio clipă la Marley, partenerul său mort de șapte ani, de când îl pomenise ultima oară, în acea după-amiază. Și atunci să-mi explice oricine vrea, dacă poate, cum s-a întâmplat că Scrooge, în momentul în care a vârat cheia în broască, a văzut, în loc de ciocănel, care nu suferise nicio transformare anterioară, chipul lui Marley.

Chipul lui Marley. Nu era învăluit într-o umbra de nepătruns, așa cum erau celelalte obiecte din curte, ci emana o lumină sinistă, ca un homar stricat într-o pivniță întunecată*. Nu era furios, nici feroce, ci se uita la Scrooge așa cum obișnuia să se uite Marley, cu ochelarii

* Homarii aflați în putrefacție emit, se pare, o strălucire fosforescentă. Dickens face aici o aluzie la chipul în descompunere al lui Marley, care emana o lumină stranie și neliniștitoare.

lui fantomatici pe fruntea-i fantomatică. Părul îi era ciudat de răvășit, parcă suflat de vânt sau de aburul unei respirații. Și deși avea ochii larg deschiși, erau perfect nemișcați. Acest detaliu, adăugat la culoarea lividă a obrazilor, îi dădea un aspect oribil. Dar oroarea pe care o simțea Scrooge nu părea să fie dată de expresia chipului, ci de ceva din afara lui, independentă de voința sa.

În timp ce Scrooge cerceta cu luare-aminte fenomenul, ciocănelul a revenit la forma obișnuită.

Ar fi un neadevăr să spunem că nu a tresărit sau că n-a simțit până-n vine un fior pe care nu-l mai simțise din copilărie. Dar a pus din nou mâna pe cheia pe care o abandonase, a întors-o iute în broască, a intrat și a aprins lumânarea.

Chiar *s-a oprit*, într-o clipă de șovăială, înainte să închidă ușa. Și chiar *s-a uitat* cu teamă în jur, ca și cum se aștepta să vadă coada

perucii lui Marley în vestibul. Dar nu era nimic în spatele ușii, în afară de șuruburile și piulițele care țineau prins ciocănelul, așa că a spus „Pf, pf!” și a închis-o cu putere.

Zgomotul a răsunat în toată casa ca un tunet. Fiecare cameră de la etaj și fiecare butoi din pivnița de jos a negustorului de vin păreau să aibă un sunet distinct în concertul de ecouri. Dar Scrooge nu era omul care să se sperie de un ecou. A încuiat ușa, a străbătut holul și a urcat scările, chiar încet, potrivindu-și neconținut lumânarea în sfeșnic.

Poate c-ați auzit vorbindu-se adesea despre scările bune de pe vremuri, pe care ai fi putut să urci o trăsură cu șase cai (ca prin găurile unei noi legi proaste a Parlamentului*). Ce vreau să spun e că scara pe care urca bătrânul Scrooge era atât de largă, încât pe ea putea urca lejer un dric chiar așezat de-a curmezișul, cu capra înspre perete și cu cele două uși îndreptate spre balustradă. Era mult spațiu și mai rămânea și loc liber. Și poate, din acest motiv, lui Scrooge i s-a părut că vede un dric în fața lui, în beznă. O jumătate de duzină de felinare din stradă nu ar fi putut lumina intrarea cum se cuvine, deci vă dați seama cât trebuie să fi fost de întuneric în jurul lumânării pe care Scrooge o ținea în mână.

Totuși Scrooge a urcat, nesinchisindu-se de ceea ce vedea înaintea sa. Lui Scrooge îi plăcea întunericul, pentru că era ieftin. Dar înainte să tragă ușa grea după el, a trecut prin toate camerele să vadă dacă totul e în ordine. Era poate amintirea vedeniei de pe ciocănel care-l îndemna să facă asta.

Salon, odaie de culcare, debara. Totul era în rânduială. Nimeni sub masă, nimeni sub canapea. Un foc aproape stins în cămin. Lingura și castronul pregătite. Și crăticioara cu terci pe plită (Scrooge răcise puțin la cap). Nimeni sub pat. Nimeni în șifonier. Nimeni în halatul lui

* Legile Parlamentului erau adesea redactate atât de vag, încât orice avocat reușea aproape sigur să găsească o porțiță legală prin care clientul lui să ocolească legea.

de casă, care atârna într-o poziție suspectă pe perete. Debaraua, ca de obicei: grătarul vechi de la cămin, pantofi vechi, două coșuri de pește, un lavoar pe trei picioare și un vâtrau.

Liniștit pe deplin acum, a închis ușa și a încuiat-o – ba chiar de două ori, ceea ce nu-i stătea în fire. Protejat astfel de orice surpriză, și-a scos cravata, și-a pus halatul de casă, papucii și scufia de noapte și s-a așezat în fața focului, să-și mănânce terciul.

Era într-adevăr un foc mic, prea mic pentru a face față unei nopți atât de geroase. Era silit să stea aproape de el și aplecat ca să poată simți un pic de căldură emanată de mâna de cărbuni. Căminul era vechi, construit de un negustor olandez cu mult timp în urmă și împodobit de jur împrejur cu plăci olandeze stranie, înfățișând scene din Biblie. Erau acolo Caini și Abeli, fiicele

unui faraon, reginele din Saba, îngeri mesageri coborând din ceruri pe nori ca niște saltele de puf, Avraami, Baltazari, apostoli plecând pe mare într-un fel de farduri pentru unt, sute de siluete menite să-i atragă atenția. Și totuși, chipul lui Marley, mort de șapte ani, avea aceeași tărie ca toiagul profetului străvechi și era în stare să facă nevăzute toate celelalte lucruri. Dacă fiecare placă netedă ar fi fost goală și ar fi avut puterea să reproducă pe suprafața ei frânturi din gândurile lui Scrooge, pe toate ar fi apărut câte o copie a chipului lui Marley.

— Bazaconii! a îngânat Scrooge și a străbătut camera.

După ce i-a făcut înconjurul de mai multe ori, s-a așezat iar. În timp ce-și lăsa capul pe speteaza fotoliului, privirea i-a căzut întâmplător pe un clopoțel, unul scos din uz, care atârna în cameră și care comunica, într-un scop demult uitat, cu o cameră de la ultimul etaj al clădirii. Cu mare uimire și cu o groază ciudată, inexplicabilă, atunci când privirea i-a căzut asupra lui, a văzut clopoțelul începând să se lege. La început se legăna atât de delicat, încât de-abia scotea un sunet. Dar, în scurt timp, a început să se hâțâne cu mare zgomot, făcând să sune toți clopoțelii din casă.

Întâmplarea a durat poate o jumătate de minut, cel mult un minut, dar lui Scrooge minutul acesta i s-a părut un ceas. Clopoțelii s-au oprit precum începuseră, toți odată. A urmat un zornăit venit de undeva de jos, ca și cum cineva târa după sine un lanț greu peste butoaiele din pivnița negustorului de vin. În clipa aceea, Scrooge și-a amintit ce auzise spunându-se despre fantomele din casele bântuite, că trag după ele lanțuri.

Ușa pivniței s-a dat de perete cu un bubuit, și a auzit zornăitul și mai tare, pe podeaua de la parter, apoi urcând la etaj, pe urmă îndreptându-se chiar spre ușa lui.

— Bazaconii! și-a zis Scrooge. Nu cred în prostiile astea!

Cu toate astea, chipul i-a pălit când, fără să se oprească, spectrul a trecut prin ușa masivă și a ajuns în cameră, înaintea ochilor lui. Când

a intrat, flăcăruia muribundă s-a aprins din nou, de parcă ar fi strigat: „Îl recunosc! E fantoma lui Marley!“, după care s-a făcut iar mică.

Aceeași față, absolut aceeași. Marley cu peruca lui cu coadă, cu vesta de fiecare zi, cu pantalonii strâmți pe pulpe și cu cizmele ale căror ciucuri de mătase se legănau în același timp cu coada perucii, cu poalele hainei și cu smocul din creștet. Lanțul pe care-l trăgea îi încingea mijlocul. Era lung și atârna ca o coadă. Și era făcut (căci Scrooge l-a studiat cu luare-aminte) din case de bani, chei, lacăte, registre, zapise și pungi grele de piele, bătute în oțel. Corpul fantomei era străveziu, astfel că Scrooge, studiindu-l și privind prin vestă, deslușea cei doi nasturi cusuți pe spatele hainei.

Scrooge auzise adesea că Marley e un om fără inimă, dar nu crezuse asta niciodată până acum.

Nu, de fapt nici acum nu credea. Deși se tot uita la fantomă din cap până-n picioare și vedea prin ea, deși se simțea înghețat până-n măduva oaselor sub privirea ochilor ei reci ca moartea și deslușea până și țesătura basmalei cu care-i erau legate capul și bărbia, o legătură pe care n-o băgase de seamă la început, rămânea tot neîncrezător și se lupta cu mărturia propriilor sale simțuri.

— Ce vrea să-nsemne asta? a întrebat Scrooge mai tăios și mai rece ca niciodată. Ce vrei de la mine?

— Multe!

Era vocea lui Marley, nu încăpea nicio îndoială.

— Cine ești?

— Întreabă-mă mai degrabă cine *am fost*.

— Ei bine, cine *ai fost* atunci? a spus Scrooge, ridicând glasul. Ești cam plin de spirit pentru... un spirit.

Voia să spună „pentru o fantomă“, dar s-a răzgândit, prima variantă se potrivea mai bine.

— Pe când trăiam, am fost partenerul tău, Jacob Marley.